

CZU: 343.617:340.5(478)

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4012077>

TRANSMITEREA UNEI BOLI VENERICE ȘI CONTAMINAREA CU MALADIA SIDA: STUDIU DE DREPT PENAL COMPARAT

Radu PROCOPCIUC

Institutul Național al Justiției

În prezentul studiu este efectuată o analiză juridico-penală comparativă a infracțiunilor de transmitere a unei boli venerice și de contaminare cu maladia SIDA. Sunt studiate legislațiile penale ale unor state străine în această materie, fiind evidențiate aspectele pozitive ale normelor de incriminare din legislațiile penale ale statelor străine supuse analizei. În consecință, sunt formulate unele propuneri de îmbunătățire a cadrului incriminator înscris la art.211 și 212 din Codul penal al Republicii Moldova.

Cuvinte-cheie: boală venerică, maladia SIDA, virusul HIV, infracțiune, studiu comparat.

TRANSMISSION OF A VENEREAL DISEASE AND INFECTION WITH AIDS DISEASE: A COMPARATIVE CRIMINAL LAW STUDY

In this study a comparative legal-criminal analysis of the crimes of transmission of a venereal disease and of infection with AIDS disease is performed. The criminal laws of some foreign states in this matter are studied. The positive aspects of the criminalization norms in the criminal laws of the foreign states subject to analysis are highlighted. Consequently some proposals to improve the incriminating framework provided in art.211 and 212 of the Criminal Code of the Republic of Moldova are formulated.

Keywords: venereal disease, AIDS disease, HIV virus, crime, comparative study.

Introducere

Efectuarea oricărui studiu comparat în materia dreptului penal permite observarea aspectelor pozitive ce vizează construcția și conținutul unor sau altor norme juridico-penale, în general, și a celor incriminatorie, în special. Același lucru poate fi sesizat în cazul normelor de incriminare consacrate la art.211 și 212 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [1]).

La art.211 CP RM este prevăzută răspunderea penală pentru fapta de transmitere a unei boli venerice. În același timp, la art.212 CP RM sunt incriminate faptele reunite sub denumirea generică de contaminare cu maladia SIDA. *Ab initio*, subliniem că, din punctul de vedere al tehnicii legislative, la art.211 CP RM este consacrată o variantă-tip de infracțiune (alin.(1) art.211 CP RM) și o variantă-agravată de infracțiune (alin.(2) art.211 CP RM). În același timp, la art.212 CP RM sunt reunite trei infracțiuni în variantă-tip (alin.(1), (2) și (4) art.212 CP RM), precum și o variantă-agravată (alin.(4) art.212 CP RM). La fel, în cadrul celui din urmă articol sesizăm prezența unui temei special de liberare de răspundere penală.

Rezultate și discuții

1. Cercetarea noastră comparativă o vom iniția cu analiza reglementărilor penale din legislațiile unor state foste membre ale Uniunii Sovietice, inclusiv a Federației Ruse, în calitate de stat succesor. Aceasta deoarece normele incriminatorie din Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova au pătruns prin filiera rusă.

Pentru început vom supune analizei reglementările penale similare înscrise în legislația Federației Ruse. Așadar, în *Codul penal al Federației Ruse* [2] răspunderea penală pentru transmiterea unei boli venerice este prevăzută la art.121, în timp ce contaminarea cu infecția-HIV este incriminată la art.122.

De consemnat că, comparativ cu infracțiunile prevăzute la art.211 și 212 CP RM, faptele penale similare din legislația Federației Ruse sunt amplasate în cadrul Capitolului XVI „Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei” din Titlul VII „Infracțiuni contra persoanei” din Partea specială a Codului penal. Prin urmare, sesizăm că legiuitorul rus a mers pe calea catalogării faptelor enunțate în calitate de infracțiuni susceptibile să lezeze, *sui generis*, viața și sănătatea persoanei. În opoziție, legiuitorul moldav este de părere că nu viața sau sănătatea persoanei sunt valorile sociale fundamentale pasibile de lezare infracțională, ci *sănătatea publică*, considerent din care a decis să amplaseze aceste infracțiuni în cadrul Capitolului VIII din Partea specială a Codului penal „Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale”. Susținem poziția legiuitorului nostru. În opinia

noastră, prin transmiterea unei boli venerice sau prin contaminarea cu maladia SIDA nu se atentează asupra sănătății unei singure persoane, ci asupra sănătății mai multor persoane (asupra unui grup de persoane, colectivități). În context, S.Brînza și V.Stati menționează: „Sănătatea publică este valoarea socială reprezentând sănătatea cumulativă a indivizilor care formează un grup social organizat – sat, oraș, raion, municipiu, societatea în ansamblu...., noțiunea de sănătate publică trebuie deosebită de noțiunea de sănătate a persoanei (ultima fiind apărută împotriva infracțiunilor contra sănătății persoanei, prevăzute în Capitolul II din Partea specială a Codului penal). Or, sănătatea publică constituie sănătatea unei anumite mase de oameni, a unui *sumum* nedeterminat de indivizi nepersonificați” [3, p.1077].

În ceea ce privește conținutul normei înscrise la art.121 din Codul penal al Federației Ruse (transmiterea unei boli venerice), remarcăm că aceasta are practic un conținut identic cu norma corespondentă prevăzută la art.211 CP RM.

În același timp, observăm diferențe între art.122 din Codul penal al Federației Ruse (Contaminarea cu infecția-HIV) și art.212 CP RM (Contaminarea cu maladia SIDA).

În primul rând, diferă titulatura articolului și, implicit, conținutul dispoziției normei de la alin.(2) art.122 din Codul penal al Federației Ruse în raport cu denumirea art.212 CP RM și cu conținutul normelor prevăzute la alin.(2) și (4) art.212 CP RM. Astfel, în cazul legislației Federației Ruse este considerată infracțiune fapta de „contaminare cu infecția-HIV”, în timp ce în cazul art.212 CP RM legiuitorul moldav consideră infracțiune „contaminarea cu maladia SIDA”.

În opinia noastră, mai reușită este denumirea dată de legiuitorul rus faptei respective. Este imposibil a transmite maladia SIDA; or, aceasta constituie o fază mai avansată a derulării infecției HIV. Virusul HIV este transmis la prima etapă. SIDA este dezvoltarea firească a virusului HIV. Suntem de acord cu opinia doctrinară evocată în contextul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.212 CP RM, potrivit căreia: „Deși legiuitorul, la descrierea infracțiunii, folosește sintagma „maladia SIDA”, pentru existența faptei este suficient să se creeze pericolul preluării de către victimă a virusului HIV” [3, p.1089]. În același fâgaș, R.Cojocaru și S.Cojocaru enunță: „Maladia SIDA este provocată de HIV. Acest virus atacă exact celulele care protejează corpul împotriva infecțiilor. Pe măsură ce numărul acestor celule scade, organismul persoanelor infectate cu HIV (seropozitive) nu mai poate face față bolilor (pneumonie, tuberculoză, meningită etc.). Atunci când organismul unei persoane infectate cu HIV ajunge în acest stadiu și nu se mai poate apăra împotriva infecțiilor, aceasta va fi diagnosticată cu sindromul imunodeficienței dobândite, adică SIDA. Prin urmare, virusul imunodeficienței umane (HIV) se transmite, pe când SIDA este un sindrom, un stadiu al bolii” [4, p.9].

Totodată, trezește rezerve cuvântul „contaminarea” folosit atât în textul art.212 CP RM, cât și în cel al art.122 din Codul penal al Federației Ruse. Respectivul termen pare a fi unul ineficient în descrierea esenței faptei prejudiciabile și a momentului de consumare a infracțiunii. Mult mai corect pare a fi termenul „transmiterea”. Este inadmisibil a afirma că momentul de consumare a infracțiunilor prevăzute la alin.(2) și (4) art.212 CP RM coincide cu momentul contactării maladiei SIDA; or, așa cum am subliniat *supra*, este imposibilă transmiterea maladiei SIDA fără o transmitere în prealabil a virusului HIV. De aceea, considerăm corectă abordarea de stabilire a momentului de consumare a infracțiunii prin raportare la transmiterea virusului HIV, nu însă a maladiei SIDA.

În consecință, se impune ca imperioasă modificarea titlaturii art.212 și a dispoziției de la alin.(2) și (4) art.212 CP RM prin substituirea expresiei „Contaminarea cu maladia SIDA” cu expresia „Transmiterea virusului HIV”. Subsecvent, același lucru se impune în cazul alin.(1) art.212 CP RM (normă care incriminează punerea intenționată a altei persoane în pericol de contaminare cu maladia SIDA). La fel, urmează a fi ajustată și clauza de impunitate consemnată la alin.(5) art.212 CP RM în conformitate cu propunerea *de lege ferenda* înaintată.

De consemnat că termenul „transmitere” este folosit și în art.211 CP RM. Deci, implementând această inițiativă, legiuitorul moldav ar asigura, suplimentar, respectarea regulii uniformității și coerenței la elaborarea actului normativ.

În al doilea rând, diferă conținutul infracțiunii de contaminare cu maladia SIDA prevăzute în varianta-tip de la alin.(4) art.212 CP RM de cel al normei corespondente consemnate la alin.(4) art.122 din Codul penal al Federației Ruse. *In concreto*, spre deosebire de norma de la alin.(4) art.212 CP RM, cea prevăzută la alin.(4) art.122 din Codul penal al Federației Ruse stabilește doar conduita activă de manifestare a faptei prejudiciabile concretizată în *îndeplinirea necorespunzătoare* a obligațiilor profesionale. În contrast, legiuitorul moldav a

prevăzut următoarele două forme de manifestare a faptei prejudiciabile (modalități normative cu caracter alternativ): a) *neîndeplinirea* obligațiilor profesionale; b) *îndeplinirea necorespunzătoare* a obligațiilor profesionale.

De asemenea, în cazul alin.(4) art.212 CP RM legiuitorul indică în mod explicit (expres) subiectul infracțiunii: lucrătorul medical. În opoziție, în cazul alin.(4) art.122 din Codul penal al Federației Ruse calitatea specială a subiectului infracțiunii nu este specificată expres în dispoziția normei. Aceasta însă este dedusă din esența faptei prejudiciabile.

În al treilea rând, comportă deosebiri conținutul clauzei de impunitate. Preliminar, punctăm că și legiuitorul rus a consacrat o clauză de impunitate pentru săvârșirea infracțiunilor de contaminare cu infecția HIV. Din punctul de vedere al tehnicii legislative, în legislația Federației Ruse respectiva clauză de impunitate este inserată în cadrul unei note la art.122 din Codul penal.

Pentru a fi în prezența temeiului special de liberare de răspundere penală prevăzut la alin.(5) art.212 CP RM este necesară prezența uneia dintre următoarele ipoteze:

a) persoana care a săvârșit acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2) a comunicat din timp persoanei puse în pericol de a fi contaminată despre existența la prima a maladiei SIDA;

b) persoana pusă în pericol de a fi contaminată știa despre existența acestei maladii, dar benevol a săvârșit acțiuni ce au constituit pericol de contaminare.

Subliniem că cele două ipoteze au caracter alternativ, clauza de impunitate fiind aplicabilă ori de câte ori este prezentă una dintre cele două ipoteze (condiții).

În contrast, nota de la art.122 din Codul penal al Federației Ruse devine funcțională doar dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții: a) făptuitorul săvârșește acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2); b) victimei i se comunică din timp că făptuitorul este contaminat cu maladia SIDA; c) victima își exprimă benevol consimțământul să realizeze acțiuni ce constituie pericol de contaminare.

Modelul legislativ rus al clauzei de impunitate pare a fi mai reușit, răspunzând spiritului creării acestui temei special de liberare de răspundere penală. Credem că este mai logic ca condițiile relevate mai sus să fie întrunite. Oare de ce legiuitorul moldav a considerat suficient ca norma de la alin.(5) art.212 CP RM să devină aplicabilă în ipoteza în care victima este informată că făptuitorului este bolnav de SIDA, nefiind necesară exprimarea consimțământului acesteia în contactarea maladii? Nu găsim un răspuns logic la întrebarea formulată.

În vederea lichidării unei asemenea incertitudini juridice, venim cu recomandarea *de lege ferenda* de modificare a dispoziției normei înscrise la alin.(5) art.212 CP RM, astfel încât clauza de impunitate să devină funcțională doar dacă cele două condiții sunt întrunite cumulativ. În context, subscriem opiniei lansate de V.Palamarciuc, potrivit căreia conjuncția „sau” ce urmează după expresia „a maladii SIDA” necesită a fi substituită cu conjuncția „și”, urmând modelul legislativ rus [5, p.59].

În *Codul penal al Armeniei* [6] transmiterea unei boli venerice și contaminarea cu maladia SIDA sunt incriminate la art.123 și, respectiv, la art.124. De menționat că, comparativ cu legiuitorul moldav, cel armean (exact ca și cel rus) a decis să amplaseze infracțiunile enunțate în cadrul capitolului din Partea specială a Codului penal dedicat protecției vieții și sănătății persoanei.

La art.123 din Codul penal al Armeniei este incriminată fapta de „transmitere a virusului imunodeficient”. Potrivit alin.(1) art.123, se pedepsește penal fapta persoanei „de punere în pericol a altei persoane cu contaminarea cu virusul imunodeficient”. De consemnat că o faptă similară regăsim la alin.(1) art.212 CP RM.

La alin.(2) art.123 din Codul penal al Armeniei este incriminată fapta „de contaminare intenționată sau cu încredere exagerată a unei alte persoane cu virusul imunodeficient, de către o persoană care cunoaște că este purtătoare de acest virus”. De remarcat că legiuitorul armean, comparativ cu cel moldav, stabilește în calitate de formă a vinovăției cu care acționează făptuitorul atât intenția, cât și încrederea exagerată (modalitate a imprudenței).

Circumstanțele agravante sunt specificate la alin.(3) art.123 din Codul penal al Armeniei (similare celor de la art.212 CP RM). În plus, la alin.(3) art.123 este consemnată circumstanța agravantă: „cu bună știință asupra unei femei gravide” (ceea ce lipsește în textul alin.(3) art.212 CP RM).

Observăm că în legea penală a Armeniei lipsește o normă similară celei de la alin.(4) art.212 CP RM, care să incrimineze contaminarea cu maladia SIDA ca urmare a neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare de către un lucrător medical a obligațiilor sale profesionale. La fel, nu se atestă un temei special de liberare de răspundere penală, analogic celui de la alin.(5) art.212 CP RM.

În alt context, la alin.(1) art.124 din Codul penal al Armeniei este incriminată „contaminarea unei alte persoane cu o boală venerică sau cu o altă infecție, transmisă pe cale sexuală, de către o persoană care știe că suferă de această boală”.

În primul rând, observăm că, în corespundere cu norma de incriminare sus-citată, obiect al transmiterii poate fi: a) boala venerică sau b) altă boală susceptibilă de transmitere pe cale sexuală. În al doilea rând, surprindem poziția implicită a legiuitorului armean concretizată în reducerea căilor de transmitere a bolii venerice sau a altor infecții la cele realizate, în exclusivitate, prin acte și contacte sexuale.

Nu putem susține o atare abordare legislativă. Nu înțelegem de ce legiuitorul armean consideră prejudiciabilă doar fapta de transmitere pe cale sexuală a respectivelor boli. În opinia noastră, boala venerică poate fi transmisă și pe alte căi. În același timp, transmiterea pe alte căi a bolilor venerice, prezintă, în viziunea noastră, același pericol social ca și transmiterea bolilor venerice pe cale sexuală. După noi, contează forma vinovăției cu care acționează făptuitorul în cazul transmiterii unei boli venerice, nu însă modalitatea faptică de transmitere.

De asemenea, la alin.(2) art.124 din Codul penal al Armeniei sunt stipulate circumstanțele agravante care, în cea mai mare parte, sunt similare cu cele de la alin.(2) art.211 CP RM, cu excepția agravantei „cu bună știință asupra unei femei gravide” (care lipsește la art.211 CP RM).

În **Codul penal al Georgiei** [7] infracțiunile similare cu cele de la art.211 și art.212 CP RM sunt amplasate în cadrul Capitolului XXI din Partea specială a Codului penal „Infracțiuni care pun în pericol viața sau sănătatea persoanei”.

La art.131 din Codul penal al Georgiei este incriminată „transmiterea infecției HIV”. Ca și în cazul art.212 CP RM, art.131 din Codul penal al Georgiei conține trei variante-tip de infracțiune și o singură variantă agravată. Prima variantă-tip de infracțiune este prevăzută la alin.(1) art.131 din Codul penal, având următorul conținut: „punerea intenționată a unei persoane în pericol de contaminare a infecției HIV”. La alin.(2) din același articol este prevăzută o altă variantă-tip de infracțiune: „contaminarea intenționată a altei persoane cu infecția HIV”. La alin.(3) art.131 este prevăzută răspunderea penală pentru „transmiterea din imprudență a infecției HIV în cazul îndeplinirii obligațiilor profesionale”. Iar la alin.(4) din același articol sunt specificate următoarele circumstanțe agravante: a) asupra a două sau mai multor persoane; b) cu bună știință asupra unei femei gravide sau asupra unui minor.

Comparând cele două modele legislative sesizăm următoarele note delimitatoare:

a) potrivit legii penale a Georgiei, infecția HIV constituie obiectul transmiterii și, respectiv, al contaminării, nu însă maladia SIDA (poziție pe care o îmbrățișăm);

b) subiect al infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.131 din Codul penal al Georgiei (normă similară cu cea de la alin.(2) art.212 CP RM) poate fi orice persoană, adică atât purtătorul infecției HIV, cât și o persoană care nu suferă de această maladie. În opoziție, pentru a fi incidentă norma înscrisă la alin.(2) art.212 CP RM făptuitorul trebuie să fie bolnav de SIDA. În acest context, S.Brînza și V.Stati opinează: „În cazul în care contaminarea cu maladia SIDA a fost comisă de o persoană care nu suferă de această maladie (nu este purtătoare a virusului HIV), răspunderea îi poate fi aplicată în conformitate cu art.151 CP RM. Nu se exclude cu totul posibilitatea aplicării art.145 CP RM (cu sau fără referire la art.27 CP RM)” [3, p.1091]. O soluție asemănătoare este propusă de R.Cojocaru și S.Cojocaru [4, p.12].

Totuși, o asemenea soluție de calificare pare a fi dictată, mai degrabă, de necesitatea umplerii vidului legislativ creat pentru ipoteza în care virusul HIV este transmis de către o altă persoană decât cea care este purtătoare de acest virus.

În opinia noastră, legiuitorul nu ar trebuie să facă deosebire între: a) situația în care virusul HIV este transmis de către un purtător de virus și b) situația în care virusul HIV este transmis de către un nepurtător de virus. Or, în esență, gradul de pericol social al celor comise nu diferă în aceste două ipoteze. Oare de ce soluțiile de calificare trebuie să fie diferite pentru aceste două ipoteze? Și de ce făptuitorul riscă o pedeapsă mult mai aspră în situația în care acesta transmite victimei virusul HIV nefiind purtător de acest virus? Nu vedem justificată poziția legiuitorului moldav. În același timp, împărtășim abordarea legiuitorului georgian care nu face distincție între cele două ipoteze, unde pe post de subiect al infracțiunii de transmitere a virusului HIV poate apărea orice persoană (purtătoare sau nepurtătoare de virusul HIV). În vederea eliminării deficiențelor sus-evocate, sugerăm legiuitorului să renunțe la sintagma „de către o persoană care știa că suferă de această boală”. În același timp, pentru a evidenția forma vinovăției cu care poate acționa făptuitorul la săvârșirea unei asemenea fapte infracționale, se impune, cu titlu *de lege ferenda*, introducerea termenului „intenționată” în dispoziția de la alin.(2) art.212 CP RM;

c) la alin.(3) art.131 din Codul penal al Georgiei (normă corespondentă cu cea de la alin.(4) art.212 CP RM) este stabilită expres forma vinovăției pe care trebuie să o manifeste făptuitorul în raport cu urmarea prejudi-

ciabilă concretizată în contactarea virusului HIV. La concret, legiuitorul prevede că făptuitorul trebuie să manifeste *imprudență* față de urmarea prejudiciabilă. Totodată, legiuitorul armean nu indică expres cine poate apărea pe post de subiect al infracțiunii specificate la alin.(3) art.131 din Codul penal, acest lucru rezultând implicit din specificarea „*în cazul îndeplinirii obligațiilor profesionale*”.

În alt registru, art.132 din Codul penal al Georgiei sancționează fapta de „contaminare cu boli infecțioase deosebit de periculoase”. La alin.(1) este prevăzută răspunderea penală pentru „punerea unei alte persoane în pericol de contaminare cu o boală infecțioasă deosebit de periculoasă”. La alin.(2) din același articol este incriminată „transmiterea către o altă persoană a unei boli infecțioase deosebit de periculoase”. Iar la alin.(3) sunt stabilite circumstanțele agravante, similare celor de la alin.(4) art.131 din Codul penal al Georgiei.

Sesizăm că, potrivit art.132 din Codul penal al Georgiei, comparativ cu art.211 CP RM, pe post de obiect al transmiterii apar bolile infecțioase deosebit de periculoase. Pe de o parte, această listă este mai largă, întrucât nu se reduce, în exclusivitate, la bolile venerice. Pe de altă parte, lista pare mai îngustă, întrucât legiuitorul cere ca boala să fie: a) infecțioasă și b) deosebit de periculoasă. Subliniem în context că nu toate bolile venerice sunt deosebit de infecțioase. De altfel, în literatura de specialitate bolile venerice sunt clasificate în două mari categorii: 1) *boli venerice majore*, categorie ce cuprinde sifilisul, gonoreea, șancrul moale, limfogranulomatoza veneriană sau granulomul inghinal; 2) *boli venerice minore*, categorie ce include uretritele negonococice (cele mai frecvente boli din aceasta categorie sunt provocate de Chlamydii, Mycoplasme, Candida albicans, Trichomonas vaginalis), herpesul genital, vegetațiile veneriene, scabia etc. [8, p.796].

Este consemnabilă poziția legiuitorului georgian de a incrimina fapta persoanei concretizată în punerea unei alte persoane în pericol de transmitere a bolii sus-indicate. În acest sens, norma de la alin.(1) art.132 din Codul penal al Georgiei este asemănătoare cu norma de la alin.(1) art.131 din același Cod penal, precum și cu cea de la alin.(1) art.212 CP RM.

În legislația Republicii Moldova o asemenea faptă nu este incriminată în cadrul unei *nomen juris*. Totuși, nu este exclusă calificarea celor săvârșite în baza art.211 CP RM, raportat la art.27 CP RM (tentativă la transmiterea unei boli venerice). Este cazul în care făptuitorul (purător de boală venerică) nu reușește să ducă până la capăt (din cauze independente de voința sa) intenția infracțională concretizată în transmiterea bolii venerice, dar reușește să pună victima în pericol de transmitere.

În cele ce urmează vom supune investigației reglementările penale din *Codul penal al Republicii Belarus* [9] în materia infracțiunilor corespondente celor de la art.211 și 212 CP RM. Așadar, la art.157 din Codul penal al Republicii Belarus este incriminată fapta de „contaminare cu virusul imunodeficientar”. La alin.(1) este stabilit că constituie infracțiune „punerea intenționată a altei persoane în pericol de contaminare cu virusul imunodeficientar (HIV)”. La alin.(2) din același articol este prevăzută răspunderea penală pentru „contaminarea, cu încredere exagerată sau cu intenție indirectă, a altei persoane cu virusul HIV”. Iar la alin.(3) sunt prevăzute circumstanțele agravante: „asupra a două sau mai multor persoane ori cu bună știință asupra unui minor”. Tot la alin.(3) este prevăzută răspunderea penală pentru contaminarea cu virusul HIV atunci când făptuitorul acționează cu intenție directă.

Observăm că, comparativ cu legea penală a Republicii Moldova, la art.157 din Codul penal al Republicii Belarus sunt prevăzute în norme distincte transmiterea virusului HIV cu intenție directă, pe de o parte, și cu intenție indirectă sau cu încredere exagerată, pe de altă parte. Din acest punct de vedere, poziția legiuitorului bielorus este una deosebită. Comportă diferență și tehnica legislativă de incriminare a faptei în varianta-tip și în varianta agravată de infracțiune. Astfel, norma de la alin.(3) art.157 din Codul penal al Republicii Belarus conține atât circumstanțe agravante, cât și o variantă-tip de infracțiune. Nu susținem un asemenea model legislativ. Acesta contravine tehnicii legislative de formulare a faptelor prejudiciabile în textul normelor de incriminare.

În altă privință, la art.158 din Codul penal al Republicii Belarus este incriminată „transmiterea unei boli venerice”. La alin.(1) din articolul nominalizat este stabilită răspunderea penală pentru „punerea intenționată a altei persoane prin intermediul raporturilor sexuale sau al altor acțiuni în pericol de contaminare cu o boală venerică, de către o persoană care cunoaște că suferă de această boală”. La alin.(2) este prevăzută fapta de „transmitere a unei boli venerice de către o persoană care știe că suferă de această boală”. La alin.(3) sunt stipulate circumstanțele agravante. În principiu, acestea sunt similare celor consemnate la alin.(3) art.157 din Codul penal al Republicii Belarus.

Interes comportă varianta-tip a acestei infracțiuni prevăzută la alin.(1) art.158 din Codul penal. Este vorba de punerea intenționată a altei persoane prin intermediul raporturilor sexuale sau al altor acțiuni în pericol de

contaminare cu o boală venerică, de către o persoană care cunoaște despre faptul că suferă de această boală. Sesizăm că aceasta amintește de fapta infracțională incriminată la alin.(1) art.132 din Codul penal al Georgiei. Comparativ cu cel din urmă model legislativ, legiuitorul bielorus relevă căile de punere în pericol de contaminare cu o boală venerică: a) prin intermediul actului sexual; b) prin intermediul altor acțiuni.

În *Codul penal al Ucrainei* [10] sunt consemnate mai multe articole care incriminează fapte prejudiciabile similare cu cele prevăzute la art.211 și la art.212 CP RM.

Așadar, la art.130 din Codul penal al Ucrainei sunt reunite mai multe infracțiuni sub denumirea de „contaminare cu virusul imunodeficient sau cu o altă boală infecțioasă nevindecabilă”. La alin.(1) este prevăzută răspunderea penală pentru „punerea intenționată a altei persoane în pericol de contaminare cu virusul imunodeficient sau cu o altă boală infecțioasă nevindecabilă, periculoasă pentru viața persoanei”. La alin.(2) este prevăzută fapta de „contaminare a altei persoane cu virusul imunodeficient sau cu o altă boală infecțioasă nevindecabilă, de către o persoană care cunoaște că este purtătoare de virus imunodeficient”. Norma de la alin.(4) din același articol stabilește fapta de „contaminare intenționată a altei persoane cu virusul imunodeficient sau cu o altă boală infecțioasă nevindecabilă, periculoasă pentru viața persoanei”. Iar la alin.(3) este stipulată o variantă agravată de infracțiune, cu următoarele semne circumstanțiale: a) față de două sau mai multe persoane; b) față de un minor.

Comparând prevederile art.212 CP RM cu cele înscrise la art.130 din Codul penal al Ucrainei remarcăm următoarele:

- în cazul art.130 din Codul penal al Ucrainei, nu doar virusul imunodeficient, ci și altă boală infecțioasă nevindecabilă poate constitui obiect al transmiterii (contaminării);
- legiuitorul ucrainean, ca și cel moldav, face distincție între fapta comisă de un purtător de virus și un ne-purtător al virusului transmis. Totodată, legiuitorul ucrainean (comparativ cu cel moldav) incriminează cele două comportamente în cadrul aceluiași articol, dar în alineate diferite (alin.(2) și (4) art.130 din Codul penal).

De menționat că, potrivit Codului penal al Ucrainei, în cadrul unui articol separat este incriminată fapta de „îndeplinire necorespunzătoare a obligațiilor profesionale ce a cauzat contaminarea persoanei cu virusul imunodeficient sau cu o altă boală infecțioasă nevindecabilă”. Este vorba de art.131 din Codul penal. În legea penală a Republicii Moldova o faptă analogică este prevăzută la alin.(4) art.212 CP RM. Dispoziția normei de la alin.(1) art.131 din Codul penal al Ucrainei are următorul conținut: „îndeplinirea necorespunzătoare de către lucrătorul medical, farmaceutic sau de către alt lucrător a obligațiilor sale profesionale în rezultatul unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele ce a cauzat contaminarea persoanei cu virusul imunodeficient sau cu o altă boală infecțioasă nevindecabilă, periculoasă pentru viață”.

Remarcăm că pe post de subiect al infracțiunii prevăzute la art.131 din Codul penal al Ucrainei poate apărea: a) lucrătorul medical, b) lucrătorul farmaceutic, c) alt lucrător. În corespundere cu legislația Republicii Moldova, cele din urmă două categorii nu pot evolua pe post de subiect al infracțiunii prevăzute la alin.(4) art.212 CP RM. Doar lucrătorul medical poate fi subiect al acestei infracțiuni. În ipoteza în care virusul HIV este transmis în rezultatul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu de către un alt lucrător decât de către unul medical, există premise pentru a califica cele comise în baza art.157 CP RM.

La fel, art.132 din Codul penal al Ucrainei incriminează fapta de divulgare a informațiilor despre efectuarea controlului medical în vederea identificării contaminării virusului imunodeficient sau a altor boli infecțioase nevindecabile. Potrivit legislației Republicii Moldova, o atare faptă cade sub incidența art.75 din Codul contravențional. C.Moțoc și L.Gîrla sugerează revizuirea cadrului incriminator autohton, astfel încât în ordinea juridică națională o atare faptă să fie considerată infracțiune [11, p.203].

Transmiterea unei boli venerice este incriminată la art.133 din Codul penal al Ucrainei. Norma de la alin.(1) prevede fapta de „contaminare cu boala venerică de către o persoană care cunoaște că suferă de această boală”. La alin.(2) și (3) art.133 sunt inserate circumstanțele agravante. *In concreto*, la alin.(2) sunt prevăzute următoarele semne calificative: „a) fapta săvârșită de către o persoană anterior condamnată pentru transmiterea unei boli venerice, b) față de două sau mai multe persoane; c) față de un minor”. Iar la alin.(3) este consemnat următorul semn circumstanțial agravant: „faptele prevăzute la alin.(1) și (2) care au cauzat urmări grave”.

2. În cele ce urmează vom supune analizei reglementările penale din legislațiile unor state europene în materia infracțiunilor de transmitere a unei boli venerice sau de contaminare cu maladia SIDA.

Vom debuta, după cum e și firesc, cu cercetarea modelului incriminator din legislația statului vecin – România. În *Codul penal al României* în redacția anului 2009 [12], transmiterea unei boli venerice este prevăzută la art.357,

iar contaminarea cu maladia SIDA este consemnată la art.358. *In concreto*, potrivit art.357 din Codul penal, transmiterea unei boli venerice implică „transmiterea unei boli venerice, prin raport sexual sau alte acte sexuale, de către o persoană care știe că suferă de o astfel de boală”.

În același timp, conform art.358 din Codul penal, se pedepsește „transmiterea prin orice mijloace a sindromului imunodeficientar dobândit – SIDA – de către o persoană care știe că suferă de această boală”. La alin.(2) din același articol este prevăzută o altă variantă-tip de infracțiune: „transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficientar dobândit – SIDA – de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin.(1)”. La alin.(3) este specificată varianta agravată a infracțiunilor: atunci când „faptele prevăzute la alin.(1) și (2) au determinat producerea morții victimei”. La alin.(4) este incriminată „fapta prevăzută la alin.(2) săvârșită din culpă”.

De remarcat că infracțiunile corespondente faptelor din legea penală a Republicii Moldova sunt amplasate în cadrul capitolului din Partea specială a Codului penal dedicat protecției sănătății publice. Același lucru este valabil în cazul legislației Republicii Moldova.

Totuși, în urma analizei semnelor definitorii ale infracțiunilor supuse comparării desprindem următoarele note distinctive:

a) variază titulaturile componentelor de infracțiune. Comparativ cu legislația Republicii Moldova, articolul din Codul penal al României, corespondent cu cel de la art.211 CP RM, este intitulat „Contaminarea venerică”, în timp ce art.358 din Codul penal este denumit „Transmiterea sindromului imunodeficientar dobândit”. În context, reiterăm poziția noastră de a considera mai reușită denumirea dată de legiuitorul român faptei de contaminare cu maladia SIDA. Mult mai corectă pare a fi expresia „transmiterea sindromului imunodeficientar dobândit” cu sensul de transmitere a virusului HIV, decât formula „contaminarea cu maladia SIDA” utilizată la art.212 CP RM. Argumentele noastre rămân a fi aceleași evocate *supra*;

b) legiuitorul român stabilește drept cale de transmitere a unei boli venerice doar prin raport sexual sau prin alte acte sexuale. O asemenea poziție ni se pare prea îngustă. În ce ne privește, considerăm că *de jure*, dar și *de facto*, boala venerică poate fi transmisă nu doar prin raporturi sexuale sau prin alte acte sexuale, ci și pe alte căi. Nu același lucru îl învederăm în cazul transmiterii sindromului imunodeficientar dobândit. În dispoziția acestui articol legiuitorul român folosește expresia „transmiterea, prin orice mijloace”;

c) la art.358 din Codul penal al României este incriminată fapta de transmitere, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficientar dobândit – SIDA – de către o altă persoană decât cea prevăzută în alin.(1), adică de către o persoană care nu suferă de această boală. În legislația penală a Republicii Moldova o asemenea faptă, așa cum am relevat mai sus, necesită calificare în acord cu art.151 CP RM, aceasta deoarece pe post de subiect al infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.212 CP RM poate să apară doar persoana care suferă de așa boală;

d) în acord cu legislația Republicii Moldova, lipsirea intenționată de viață a unei persoane prin intermediul contaminării cu maladia SIDA trebuie încadrată în baza art.145 CP RM. Dacă intenția nu este dusă până la capăt din cauze independente de voința făptuitorului, atunci cele comise trebuie calificate ca tentativă la omor intenționat (art.27 și art.145 CP RM). În opoziție, în acord cu legislația României, transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficientar dobândit – SIDA, ce a dus la decesul victimei, trebuie încadrată potrivit alin.(3) art.358 din Codul penal;

e) la alin.(4) art.358 din Codul penal al României este prevăzută răspunderea penală pentru transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficientar dobândit – SIDA – de către o persoană care nu este purtător al maladiei atunci când fapta este săvârșită din culpă. Potrivit legii penale a Republicii Moldova, o asemenea faptă trebuie să antreneze răspunderea penală în baza art.157 CP RM;

f) în legislația României lipsește o normă similară celei înscrise la alin.(1) art.212 CP RM care să incrimineze „punerea în pericol de transmitere a sindromului imunodeficientar dobândit”;

g) normele de la art.357 și 358 din Codul penal al României nu conțin circumstanțe agravante similare celor din legea penală a Republicii Moldova (de exemplu: asupra a două sau mai multor persoane; cu bună știință asupra unui minor).

În *Codul penal al Bulgariei* [13], infracțiunile reunite sub denumirea de transmitere a unei boli venerice (art.135) sunt amplasate în cadrul Secțiunii II „Vătămările corporale” din Capitolul I „Infracțiuni contra persoanei”. Norma de la alin.(1) art.135 din Codul penal prevede o variantă-tip cu următorul conținut: „o persoană care, știind că suferă de o boală venerică, infectează o altă persoană cu aceeași boală, se pedepsește [...]”. La alin.(2) din același articol sunt stipulate următoarele circumstanțe agravante: a) atunci când infracțiunea este comisă față de un minor care nu a atins vârsta de 16 ani, b) atunci când sunt infectate mai mult de două persoane.

La alin.(3) este consemnată o altă variantă-tip de infracțiune, și anume: „infectarea unei alte persoane cu o boală venerică atunci când fapta este comisă din neglijență”. Norma de la alin.(4) art.135 din Codul penal stabilește o altă variantă-tip: „punerea unei persoane în pericol de infectare cu o boală venerică, prin întreținerea unor relații sexuale sau pe altă cale”. La alin.(5) este prevăzută răspunderea penală pentru „refuzul sau sustragerea de la efectuarea tratamentului obligatoriu de către persoana care suferă de o boală venerică”. Iar la alin.(6) este consemnată următoarea circumstanță agravantă atașabilă infracțiunii prevăzute la alin.(5): „atunci când infracțiunea este comisă repetat”.

Sesizăm că în legislația Bulgariei este incriminată transmiterea unei boli venerice săvârșită din neglijență. În comparație, în corespundere cu cadrul incriminator moldav, o asemenea faptă prejudiciabilă nu poate fi calificată în baza art.211 CP RM. După caz, cele comise ar putea fi încadrate în baza art.157 CP RM (în ipoteza în care este transmisă o boală venerică majoră; or, doar în asemenea situație boala venerică transmisă poate fi apreciată drept vătămare medie sau gravă a sănătății persoanei – caz în care devine aplicabilă norma înscrisă la art.157 CP RM).

De asemenea, similar legiuitorului bielorus și celui georgian, cel bulgar a decis să incrimineze fapta de punere în pericol de infectare a unei alte persoane cu o boală venerică. Actualmente, o asemenea faptă nu este incriminată în cadrul unei norme distincte. În comparație, Codul penal al Republicii Moldova în redacția anului 1961 [14] sancționa o asemenea faptă la alin.(2) art.107.

Suscită interes poziția legiuitorului bulgar de a cataloga în calitate de infracțiune refuzul sau sustragerea persoanei care suferă de o boală venerică de la efectuarea tratamentului obligatoriu. Remarcăm că în legislația Republicii Moldova un atare comportament nu cade sub incidența legii penale. Și de această dată sesizăm că vechiul Cod penal reglementa la alin.(1) art.107 răspunderea penală pentru „sustragerea de la tratamentul bolii venerice, continuat după avertismentul făcut de organele ocrotirii sănătății”.

În *Codul penal al Cehiei* [15] este prevăzută răspunderea penală doar pentru punerea în pericol de infectare cu o boală venerică. Mai exact, secțiunea 155 din Codul penal are următorul conținut: „oricine pune o altă persoană, chiar și din neglijență, în pericol de infectare cu o boală venerică se pedepsește [...]”.

De menționat că în legislația Cehiei lipsește o normă care să reglementeze răspunderea penală pentru transmiterea efectivă a unei boli venerice. Potrivit acestei legislații, transmiterea efectivă a bolii venerice marchează momentul epuizării infracțiunii prevăzute în secțiunea 155 din Codul penal. Prin urmare, transmiterea efectivă a bolii venerice nu are relevanță la calificarea celor comise potrivit secțiunii 155 din Codul penal. Acest aspect urmează a fi luat în calcul doar în planul stabilirii pedepsei penale.

De asemenea, sesizăm că, comparativ cu cadrul incriminator național, în cel ceh lipsesc norme speciale care să incrimineze faptele penale similare celor înscrise la art.212 CP RM. Cel mai probabil, pentru săvârșirea unor asemenea fapte urmează a fi aplicate normele generale (cele ce sancționează vătămarile corporale ale sănătății persoanei).

În *Codul penal al Poloniei* [16] sunt incriminate, la art.161, următoarele două infracțiuni: „punerea directă a unei persoane în pericol de infectare cu virusul HIV, de către o persoană care știe că este infectată cu această boală” (§1 art.161); „punerea directă a unei persoane în pericol de infectare cu o boală venerică sau cu o boală contagioasă, o boală incurabilă gravă ori cu o boală amenințătoare pentru viață, de către o persoană care știe că este infectată cu această boală” (§2 art.161).

Observăm că legiuitorul polonez incriminează doar faptele de punere în pericol de contaminare a bolilor sus- indicate. Ca și în cazul legislației Cehiei, transmiterea efectivă a acestor boli va constitui momentul epuizării infracțiunii, neavând importanță la calificare. Remarcăm că cele două conduite sunt localizate în cadrul aceluiași articol.

Totodată, reținem că legiuitorul polonez lărgeste lista bolilor pasibile de a fi transmise victimei (nu doar virusul HIV și boala venerică, ci și bolile contagioase, bolile incurabile grave, precum și bolile amenințătoare pentru viață). La fel, constatăm că, spre deosebire de norma înscrisă la alin.(1) art.212 CP RM, cele prevăzute la art.161 din Codul penal al Poloniei cere prezența unei calități speciale pentru subiectul infracțiunii. *In concreto*, doar purtătorul acestor boli poate fi subiect al infracțiunii.

În *legislația Serbiei* infracțiunile reunite sub denumirea de „transmitere a virusului HIV” sunt prevăzute la art.250 din Codul penal [17]. Ca și în cazul legislației Republicii Moldova, în cea a Serbiei este prevăzută răspunderea penală pentru fapta de „punere în pericol, sub orice formă, de transmitere a virusului HIV” (alin.(1) art.250 din Codul penal). Transmiterea efectivă a virusului HIV este consacrată la alin.(3) art.250 din Codul

penal. La alin.(4) din același articol este incriminată fapta de transmitere a virusului HIV care s-a soldat cu decesul persoanei. Iar la alin.(5) este prevăzută transmiterea din neglijență a virusului HIV.

Reiterăm că în legislația Republicii Moldova cele din urmă fapte nu se regăsesc la art.212 CP RM. Chiar și așa, cele comise nu scapă de sub incidența legii penale. Bunăoară, în ipoteza în care virusul HIV este transmis din neglijență, la calificare se va reține art.157 CP RM. Dacă în rezultatul conduitei infracționale exprimate în transmiterea virusului HIV victima decedează, atunci la calificare se va reține: a) art.145 CP RM (dacă făptuitorul a manifestat intenție față de urmarea prejudiciabilă sub forma decesului persoanei) sau b) art.149 CP RM (dacă făptuitorul a manifestat imprudență față de urmarea prejudiciabilă sub forma decesului persoanei).

În fine, la alin.(2) art.250 din Codul penal al Serbiei este prevăzută fapta de „nerespectare a reglementărilor și a măsurilor referitoare la prevenirea răspândirii virusului HIV care a condus la transmiterea, din neglijență, a virusului HIV către o altă persoană”.

Concluzii

Comparativ cu infracțiunile prevăzute la art.211 și 212 CP RM, faptele penale analogice din legislațiile unor state străine (ex.: Federația Rusă, Armenia etc.) sunt amplasate în cadrul segmentelor din Partea specială a Codului penal dedicat protecției vieții și sănătății persoanei.

În cazul legislației Federației Ruse este considerată infracțiune fapta de „contaminare cu infecția-HIV”. Considerăm mai reușită denumirea dată de legiuitorul rus faptei respective. Este imposibil a transmite maldia SIDA; or, aceasta constituie o fază mai avansată a derulării infecției HIV. Virusul HIV este transmis la prima etapă. SIDA este dezvoltarea firească a virusului HIV. Totodată, trezește rezerve cuvântul „contaminarea” folosit atât în textul art.212 CP RM, cât și în cel al art.122 din Codul penal al Federației Ruse. Respectivul termen pare a fi unul ineficient în descrierea esenței faptei prejudiciabile și a momentului de consumare a infracțiunii. Mult mai corect pare a fi termenul „transmiterea”. În consecință, se impune ca imperioasă modificarea titlaturii art.212 și a dispoziției alin.(2) și (4) art.212 CP RM prin substituirea expresiei „Contaminarea cu maldia SIDA” cu expresia „Transmiterea virusului HIV”. Subsecvent, același lucru se impune în cazul alin.(1) art.212 CP RM (normă care incriminează punerea intenționată a altei persoane în pericol de contaminare cu maldia SIDA). La fel, urmează a fi ajustată și clauza de impunitate consemnată la alin.(5) art.212 CP RM în conformitate cu propunerea *de lege ferenda* înaintată.

Legiuitorul armean, comparativ cu cel moldav, în cazul infracțiunii de transmitere unei alte persoane a virusului imunodeficient, stabilește în calitate de formă a vinovăției cu care acționează făptuitorul atât intenția, cât și încrederea exagerată.

Subiect al infracțiunii prevăzute la alin.(2) art.131 din Codul penal al Georgiei (normă similară celei de la alin.(2) art.212 CP RM) poate fi orice persoană, adică atât purtătorul infecției HIV, cât și o persoană care nu suferă de această maldie. În opoziție, pentru a fi incidentă norma înscrisă la alin.(2) art.212 CP RM făptuitorul trebuie să fie bolnav de SIDA. În opinia noastră, legiuitorul nu ar trebui să facă diferență între: a) situația în care virusul HIV este transmis de către un purtător de virus și b) situația în care virusul HIV este transmis de către un nepurtător de virus. Or, în esență, gradul de pericol social al celor comise nu diferă în aceste două ipoteze. Sugerăm legiuitorului să renunțe la sintagma „de către o persoană care știa că suferă de această boală”. În același timp, pentru a evidenția forma vinovăției cu care poate acționa făptuitorul la săvârșirea unei asemenea fapte infracționale se impune, cu titlu *de lege ferenda*, introducerea termenului „intenționată” în dispoziția alin.(2) art.212 CP RM.

În legislația Georgiei, a Republicii Belarus și a Bulgariei este incriminată în cadrul unei norme aparte fapta persoanei concretizate în punerea unei alte persoane în pericol de transmitere a bolii venerice. În legislația Republicii Moldova o asemenea faptă nu este incriminată în cadrul unei *nomen juris*. Totuși, nu este exclusă calificarea celor săvârșite în baza art.211 CP RM, raportat la art.27 CP RM (tentativă la transmiterea unei boli venerice).

Comparativ cu legea penală a Republicii Moldova, la art.157 din Codul penal al Republicii Belarus sunt prevăzute în norme distincte transmiterea virusului HIV cu intenție directă, pe de o parte, și cu intenție indirectă sau cu încredere exagerată, pe de altă parte. Pe post de subiect al infracțiunii prevăzute la art.131 din Codul penal al Ucrainei (normă similară celei prevăzute la alin.(4) art.212 CP RM) poate să apară: a) lucrătorul medical, b) lucrătorul farmaceutic, c) alt lucrător.

Legiuitorul român stabilește drept cale de transmitere a unei boli venerice doar raportul sexual sau alte acte sexuale. În legislația Bulgariei este incriminată transmiterea unei boli venerice săvârșită din neglijență. În le-

gislația Cehiei lipsește o normă care să reglementeze răspunderea penală pentru transmiterea efectivă a unei boli venerice. În Codul penal al Cehiei este prevăzută răspunderea penală doar pentru punerea în pericol de infectare cu o boală venerică. La fel, legiuitorul polonez incriminează doar faptele de punere în pericol de contaminare cu virusul HIV, cu o boală venerică sau cu boală contagioasă, cu o boală incurabilă gravă ori cu o boală amenințătoare pentru viață.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
2. *Уголовный кодекс Российской Федерации*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/1413417de9b695d5e47223127a61d5d4f07cc588/
3. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p.
4. COJOCARU, R., COJOCARU, S. Abordări juridico-penale ale infracțiunii de contaminare cu maladia SIDA în legislația penală a Republicii Moldova și propuneri de perfecționare a incriminării. În: *Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova. Seria „Științe socioumane”*, 2011, ediția a XI-a, nr.1, p.8-13.
5. PALAMARCIUC, V. Analiza juridică a infracțiunii „Contaminarea cu maladia SIDA” prevăzute la art.212 C.pen. RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2011, nr.3, p.52-60.
6. *Уголовный кодекс Республики Армения*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=63312>
7. *Уголовный кодекс Грузии*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: <https://matsne.gov.ge/ru/document/view/16426>
8. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1062 p.
9. *Уголовный кодекс Республики Беларусь*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: <http://xn----ctbcgfvicvibf9bq8k.xn--90ais/statya-157>
10. *Уголовный кодекс Украины*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: <http://meget.kiev.ua/kodeks/ugolovniy-kodeks/razdel-1-2/>
11. MOȚOC, C., GÎRLA, L. Protecția juridico-penală a secretului profesional medical în legea penală a României și a Republicii Moldova. În: *Revista științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*, 2019, nr.3(123), p.195-205.
12. Codul penal al României în redacția din 2009. În: *Monitorul Oficial al României*, 2009, nr.510.
13. *Criminal Code of the Republic of Bulgaria*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8395/file/Bulgaria_Criminal_Code_1968_am2017_ENG.pdf
14. Codul penal, adoptat de Sovietul Suprem al RSSM la 24.03.1961. În: *Вестник Советулуй Сунрем ал РССМ*, 1961, №10.
15. *Criminal Code of the Czech Republic*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/6370/file/Czech%20Republic_CC_2009_am2011_en.pdf
16. *Criminal Code of the Republic Poland*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/7354/file/Poland_CC_1997_en.pdf
17. *Criminal Code of the Republic of Serbia*. [Accesat: 05.05.2020] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/5480/file/Serbia_CC_am2012_en.pdf

Date despre autor:

Radu PROCOPCIUC, master în drept, Institutul Național al Justiției.

E-mail: procopciucradu39@gmail.com

ORCID: 0000-0002-4532-6392

Prezentat la 13.05.2020